

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล ระยะเวลาทำงาน และปัจจัยด้านค่าจ้างหรือค่าแรง

1.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง สถาบันทางการเมือง ผู้นำทางการเมือง กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน ขนาดของสถานประกอบการ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ผู้ใช้แรงงานที่ทำงานอยู่ในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอุตสาหกรรมนวนครที่ได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงมา 4 โรงงาน ที่เป็นผู้ใช้แรงงานทั่วไป โรงงานละ 100 คน และแรงงานที่เป็นระดับผู้นำแรงงานอีกโรงงานละ 4 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 416 คน

1.2.2 เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ชนิดปลายเปิด และปลายปิด

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามแจกให้กับผู้ใช้แรงงานทั่วไปทั้ง 4 โรงงาน โรงงานละ 100 ชุด รวมทั้งหมด 400 ชุด มีการตอบแบบสอบถามกลับมา 385 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.25 และมีการสัมภาษณ์แรงงานที่เป็นระดับแกนนำหรือระดับหัวหน้าแรงงานตามแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด 16 คน คิดร้อยละ 100

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไคสแควร์

1.3 ผลการวิจัย จากการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.3.1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร

1) ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้แรงงานที่ทำงานอยู่ในเขตอุตสาหกรรมนวนครส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่า มีสถานภาพสมรส โดยมีอายุระหว่าง 17-30 ปี มากที่สุด และมีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษามากที่สุดรองลงมาคือมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี

2) ปัจจัยในด้านระยะเวลาทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาทำงานอยู่ระหว่าง 42 -48 ชั่วโมง/สัปดาห์ รองลงมาคือทำงานอยู่ระหว่าง 49 – 60 ชั่วโมง/สัปดาห์

3) ปัจจัยในด้านค่าจ้าง/ค่าแรง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้แรงงานที่ทำงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร มีรายได้หรืออัตราค่าจ้างแรงงานอยู่ในช่วง 10,001 – 20,000 บาท/เดือน มากที่สุด รองลงมาคือมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน

1.3.2 ผลการวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน พบว่า ปัจจัยภายในของผู้ใช้แรงงานนั้นกลุ่มตัวอย่างเห็นตรงกันว่าปัจจัยด้านค่าจ้าง/ค่าแรง มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด (ร้อยละ 81.25) รองลงมาคือปัจจัยด้านสถานะส่วนบุคคล (ร้อยละ 68.75) และลำดับสุดท้ายที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีส่วนต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ ปัจจัยด้านระยะเวลาทำงานของผู้ใช้แรงงาน (ร้อยละ 56.25) โดยจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานระดับผู้นำแรงงานที่ทำงานอยู่ในโรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครนั้น ได้ให้ความคิดเห็นต่อทุกปัจจัยภายในของผู้ใช้แรงงานมากที่สุด ได้แก่ ควรมีการขึ้นค่าจ้างหรือค่าแรงงานให้เกิดความเป็นธรรมกับแรงงานมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรมีการลดเวลาทำงานของแรงงานลง เพื่อให้แรงงานมีเวลาในการทำกิจกรรมอย่างอื่น และรัฐควรมีการจัดการในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองกับประชาชน (แรงงาน-ผู้เขียน) มากกว่าที่เป็นอยู่และมีความต่อเนื่อง

1.3.3 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร

1) ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน พบว่า พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อสารมวลชนมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน (ร้อยละ 70.6)

โดยกลุ่มตัวอย่างนั้นมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากที่สุดคือโทรทัศน์ (ร้อยละ 88.8) รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 7.0) ส่วนสื่อที่ผู้ใช้แรงงานเปิดรับข่าวสารน้อยที่สุดคือ นิตยสาร/วารสาร (ร้อยละ 0.3)

2) ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการสื่อสารมวลชนมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 76.4) โดยการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความถี่ในการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองทุกวันที่มาจากสื่อทางโทรทัศน์มากที่สุด (ร้อยละ 79.7) รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 32.5)

3) ปัจจัยด้านสถาบันทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าสถาบันทางการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน (ร้อยละ 69.9) โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าสถาบันทางการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือระดับปานกลาง

4) ปัจจัยด้านผู้นำทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าผู้นำทางการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 76.6) โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าหากตนมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อผู้นำที่อันเนื่องมาจากการแสดงบทบาททางการเมือง และการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองที่สนองตอบต่อข้อเรียกร้องและความต้องการของผู้ใช้แรงงานได้ จะมีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลางมากที่สุด รองลงมาคือในระดับมาก

5) ปัจจัยด้านกฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่ากฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 76.9) โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าหากกฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากที่สุด รองลงมาคือในระดับปานกลาง

6) ปัจจัยด้านขนาดของสถานประกอบการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าขนาดของสถานประกอบการ/โรงงานมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ระหว่างเห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจกับไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 50.9) มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่าขนาดของสถานประกอบการมีส่วนต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ายิ่งขนาดสถานประกอบการมีจำนวนแรงงานมาก ระดับของการมีส่วนร่วมก็จะ

มาก หากขนาดของสถานประกอบการมีจำนวนแรงงานน้อย ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็จะน้อยลง

7) **ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง**
พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด (ร้อยละ 72.5) ส่วนระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีผลมาจากปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองนั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากที่สุด รองลงมาคือระดับปานกลาง

1.3.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานมีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกนั้นมีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคืออยู่ในระดับปานกลาง

1.3.5 ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ขอให้มีการปรับขึ้นค่าจ้าง/ค่าแรงของแรงงานให้เหมาะสมกับค่าครองชีพ อยากให้นายจ้างลดเวลาทำงานต่อวันของแรงงาน เพื่อให้มีเวลาพักผ่อนหรือร่วมทำกิจกรรมอื่นๆ ได้มากขึ้น อยากให้นายจ้างจัดสวัสดิการให้กับแรงงานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพที่ดีกว่าเป็นอยู่ในปัจจุบัน ให้รัฐออกกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานที่จะมีผลสนับสนุนให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และให้รัฐให้ความรู้ทางการเมืองกับกลุ่มผู้ใช้แรงงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาในเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร

ดังที่ได้กล่าวถึงมาแล้วว่า ปัจจัยภายในของผู้ใช้แรงงานที่ทำงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครนั้น ประกอบด้วยปัจจัยในด้านสถานะส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนบุคคล

ปัจจัยด้านระยะเวลาทำงาน และปัจจัยด้านค่าจ้างหรือค่าแรงนั้น มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้แรงงานทั้งระดับแรงงานทั่วไป และระดับผู้นำแรงงานมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า การที่ผู้ใช้แรงงานมีรายได้จากการทำงาน หรือได้ค่าจ้างค่าแรงงานต่ำ ในขณะที่ค่าครองชีพของแรงงานนั้นถีบตัวสูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้แรงงาน ต้องมีการค่าใช้จ่ายสูงมากขึ้น จึงมีผลต่อแรงงานหรือผู้ใช้แรงงาน โดยตรงที่ต้องหารายได้เพิ่มขึ้น ด้วยการทำงานนอกเวลาหรือทำงานล่วงเวลา (Over Time) เพื่อที่จะได้ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นให้ เพียงพอกับรายจ่าย นี่จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานไม่สามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ เพราะเวลาส่วนใหญ่ในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ใช้แรงงานนั้นหมดไปกับการให้เวลากับการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ตนทำงานอยู่นั่นเอง และจากการศึกษาที่พบคือ ระดับการศึกษาของแรงงานส่วนใหญ่อยู่นั้นอยู่ในระดับมัธยมศึกษา

จึงนับเป็นปัญหาหนึ่งที่ประชาชนในสังคมไทยต้องตกอยู่ในสภาพการณ์ดังกล่าว คือ ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดการศึกษาหรือได้รับการศึกษาดำและไม่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เพราะระบบการศึกษาของไทยไม่สามารถที่จะกระจายเข้าไปสู่สังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้คนส่วนใหญ่ในสังคมไม่สามารถที่จะรู้เท่าทันผู้ที่ได้รับการศึกษาดี จึงถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มผลประโยชน์ที่คอยแสวงหาประโยชน์จากจุดอ่อนหรือจุดด้อยที่มีอยู่ในสังคมไทยอย่างไม่ไยดี หรือไม่เคียดคิดว่าประชาชนจะเดือดร้อนหรือทุกข์สุขอย่างไร และทำให้ประชาชนที่เป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมในทุกภาคส่วนไม่สามารถที่จะยกระดับชนชั้นทางสังคมได้เหมือนกับกลุ่มที่ได้รับการศึกษาที่ดี หรือพวกนายทุนหรือชนชั้นกระฎุมพี ที่ปัจเจกชนกลุ่มนี้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่าและสามารถยกระดับชนชั้นทางสังคมได้ง่ายกว่า ประชาชนกลุ่มที่มีการศึกษาดำที่เป็นแรงงานในทุกภาคส่วนของไทย (สมชาย ตระการกิริติ 2530: 2)

หากเราต้องการให้แรงงานหรือผู้ใช้แรงงานเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้น เราควรมีการแก้ไขในปัจจัยในด้านที่กล่าวมาแล้วให้ได้ คือต้องมีการกำหนดค่าจ้างแรงงานของผู้ใช้แรงงานให้เหมาะสมกับค่าครองชีพของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้แรงงานมีเวลาในการดำเนินกิจกรรมในด้านอื่นๆ หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เพราะหารายได้ของผู้ใช้แรงงานเพียงพอต่อรายจ่ายในชีวิตประจำวัน ผู้ใช้แรงงานก็ไม่จำเป็นต้องทำงานนอกเวลา หรือทำงานล่วงเวลามาก ผู้ใช้แรงงานก็จะมีเวลามากขึ้น หรือผู้ใช้แรงงานสามารถที่จะยกระดับสถานะทางสังคมของตนได้มากขึ้น

แต่ที่ผ่านมาสังคมไทยอยู่ในเส้นทางการพัฒนาในระบบทุนนิยม โดยเฉพาะความพยายามเน้นย้ำอุตสาหกรรม ดังจะเห็นได้จากกรมวิทย์ฯ ส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการ

อุตสาหกรรมตั้งแต่ปี พ.ศ.2503 เป็นต้นมา แนวทางพัฒนาดังกล่าวทำให้มีการขยายตัวของทุนเพิ่มมากขึ้น เมื่อทุนขยายแรงงานก็ขยายเสมือนหนึ่งหัวก้อยของเหรียญ โดยที่แรงงานต้องยังชีพอยู่ด้วยการขายพลังแรงงานตามโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ สภาพแรงงานโดยทั่วไปได้ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับสภาพการดำรงชีพ ในสภาพการกดค่าจ้างแรงงานพิจารณาในทางทฤษฎี ก็คือการถูกขูดรีดมูลค่าส่วนเกิน นอกจากนี้แรงงานยังต้องทำงานในสภาพแวดล้อมที่อันตรายทั้งต่อร่างกายและจิตใจ ซึ่งเมื่อพิจารณาในทางทฤษฎี ก็คือ การถูกกดขี่จากระบวนการผลิต (สมชาย ตระการเกียรติ 2530: 1)

และจากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในของผู้ใช้แรงงานทั้งปัจจัยในด้านข้อมูลส่วนบุคคล ค่าจ้างแรงงาน และระยะเวลาในการทำงานนั้น ปัจจัยในด้านต่างๆ มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับที่ โสภณ ศันตฑุณห์ ศึกษาพบว่า ผู้ใช้แรงงานมีทัศนคติความคิดเห็นที่เป็นไปในลักษณะเป็นประชาธิปไตยพอสมควรแล้วนั้น แต่เมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่จะผลักดันผู้ใช้แรงงานให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว ซึ่งประกอบด้วย วัฒนธรรมทางการเมือง การศึกษา และเศรษฐกิจ สิ่งเหล่านี้มิได้ส่งเสริมให้ผู้ใช้แรงงานเข้าร่วมทางการเมืองในลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยอย่างเพียงพอ ถึงแม้ทัศนคติของผู้ใช้แรงงานต่อการเมือง อาทิ กลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง และการเลือกตั้ง ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็ตาม แต่บางครั้งพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ก็ไม่ได้ทำหน้าที่ของตนอย่างแท้จริง ทำให้ผู้ใช้แรงงานเลื่อมศรัทธาและเบือนหน้า จนเป็นผลให้การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานอยู่ในระดับต่ำ (โสภณ ศันตฑุณห์ 2520 : 143)

2.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้

แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การที่ผู้ใช้แรงงานจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากหรือน้อยนั้นปัจจัยภายนอกนั้นมีส่วนอย่างยิ่งในการตัดสินใจในเรื่องดังกล่าว จากผลการวิเคราะห์ในเรื่องปัจจัยภายนอกของผู้ใช้แรงงานนั้นมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ได้แก่

2.2.1 ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร และสื่อมวลชน

จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานจากสื่อมวลชนในปัจจุบันนี้มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน เพราะว่าสื่อมวลชนนั้นสามารถที่จะสื่อสารข่าวสารทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ไปได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ที่ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข่าวสารได้โดยไม่ได้เสียค่าใช้จ่าย หรือมีค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงข่าวสารน้อยมากเมื่อเทียบกับการเข้าถึงสื่ออย่างอื่น หากสื่อมวลชนสามารถสื่อสารหรือนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้

แรงงานหรือประชาชนทั่วไป มีความเป็นกลาง ตรงไปตรงมา ผู้ที่รับข่าวสารหรือผู้ใช้แรงงานที่รับข่าวสารจากสื่อก็จะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ มากขึ้น ไม่ว่าเรื่องทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมืองนั้น จะมีผลกระทบต่อตนเองมากน้อยหรือไม่ และผลกระทบนั้นจะส่งผลดีหรือร้ายกับตน หรือกลุ่มของตนมากน้อยเพียงใด หากการรับสื่อของผู้ใช้แรงงานนั้นมีการรับอยู่ตลอดเวลาหรือมีความสม่ำเสมอ ผู้ใช้แรงงานก็จะมีความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ มากขึ้น หากมีเรื่องใดมีผลกระทบไปในแนวทางที่เป็นผลร้ายกับผลประโยชน์ของตนหรือกลุ่มตนเอง ก็จะนำมาซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์ หรือการรวมกลุ่มกันขึ้น และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานจากสื่อมวลชนก็สามารถที่จะทำให้ผู้ใช้แรงงานสามารถสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองขึ้นมาในกลุ่มของตนได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lawrence A. Scaff กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 2 แนวทาง กล่าวคือ แนวทางที่หนึ่งอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะการกระทำเพื่อเป็นเครื่องมือไปสู่เป้าหมาย ซึ่งจะเน้นให้ความเกี่ยวพันของอิทธิพลและอำนาจเป็นการแบ่งปันอำนาจทางการเมือง การเมืองในที่นี้จึงเป็นเรื่องของการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรทางอำนาจอันทรงคุณค่า ในขณะที่แนวที่สองได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะของการปฏิสังสรรค์ ซึ่งเน้นความคิดในฐานะที่บุคคลเป็นสมาชิกของสังคม เป็นผู้ตระหนักตนในฐานะพลเมืองที่จะต้องมีส่วนร่วมได้รับความเป็นธรรม และมีแนวทางในการปฏิบัติตนต่อส่วนรวมในฐานะพลเมืองดี การเมืองในแนวทางนี้จึงเป็นชุดของกิจกรรมและความสัมพันธ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของสังคม ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลกับกลุ่มสังคม และกระตุ้นให้มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชน (สุจิต บุญบงการ 2546: 201) และในกรณีเดียวกันแนวความคิดเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ปริญญา เทวานฤมิตรกุล เห็นว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นการเรียกกระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทน ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง และในการตัดสินใจในระดับต่างๆ มากขึ้น มิใช่ว่าประชาชนจะสามารถทำได้เพียงเลือกตั้งอย่างเดียว ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเรื่องต่างๆ เช่น การเปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหว และความคืบหน้าของการบริหารจัดการประเทศ โดยผู้ทำหน้าที่แทนประชาชน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูลแก่ผู้ทำหน้าที่แทนประชาชนซึ่งขาดประสิทธิภาพ บกพร่องต่อหน้าที่ หรือไม่สุจริต แล้วแต่กรณี (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล 2541: 60)

ซึ่งการที่สื่อมวลชนสามารถที่จะทำหน้าที่ของตนเองอย่าง

ตรงไปตรงมา ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และทันต่อเหตุการณ์ ไม่ถูกครอบงำจากอำนาจของรัฐบาล หรือการบิดเบือนข่าวสารหรือความจริงจากอำนาจรัฐ ก็จะทำให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือประชาชนทั่วไปสามารถรับรู้ข่าวสารที่ถูกต้อง จนนำมาสู่การตัดสินใจในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมืองของผู้ใช้แรงงานได้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล หรือการรวมกลุ่มกันเสนอข้อเรียกร้องในเรื่องต่างๆ ต่อรัฐบาล เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชนจึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

2.2.2 ปัจจัยด้านสถาบันทางการเมือง สถาบันทางการเมืองนั้นถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญต่อระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ และมีส่วนต่อการพัฒนาการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ปัจจัยด้านสถาบันทางการเมืองสามารถแยกวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1) **สถาบันรัฐธรรมนูญ** รัฐธรรมนูญถือได้ว่าเป็นกฎหมายสูงสุดของการปกครองของประเทศไทย หรือที่เรียกกันว่ากฎหมายแม่บท ที่ประชาชนทุกคนต้องเคารพกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญร่วมกัน และอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมจึงจะทำให้กฎหมายหรือรัฐธรรมนูญนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ หากกฎหมายไม่สามารถคุ้มครองประชาชนทุกคนได้อย่างเท่าเทียม ก็อาจมีส่วนต่อการไม่กล้าที่จะออกมามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานหรือประชาชนทั่วไปได้เช่นกัน กล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้ทุกประเทศที่เป็นเอกราชต่างมีรัฐธรรมนูญเพื่อใช้เป็นหลักและแนวทางในการปกครองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือกันว่ารัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการที่จะอำนาจการปกครองให้บรรลุเป้าหมายของประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้จำกัดอำนาจของรัฐบาลไว้ในรัฐธรรมนูญ และขณะเดียวกันได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ (อานนท์ อาภาภิรม 2545: 57) แต่อย่างไรก็ตามหากต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นกฎหมายรัฐธรรมนูญก็มีส่วนสำคัญอย่างมาก

2) **สถาบันนิติบัญญัติ** สถาบันฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่สำคัญโดยตรงในการออกกฎหมาย ซึ่งเป็นกลไกและเครื่องมือในการบริหารและการปกครองประเทศ นอกจากนั้นยังทำหน้าที่คุ้มครองรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน อนึ่งสถาบันฝ่ายนิติบัญญัติในระบบรัฐสภา (Parliamentary Government) ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่หรือการบริหารของสถาบันฝ่ายบริหารด้วย เช่น ให้ความเห็นชอบในนโยบายของรัฐบาล ควบคุมการใช้จ่ายเงินและระบบการภาษีอากรของรัฐบาล การตั้งกระทู้ถามฝ่ายบริหาร รวมทั้งทำหน้าที่ในการไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหาร ได้แก่ รัฐมนตรีรายบุคคลหรือคณะรัฐมนตรีทั้งคณะก็ได้ (อานนท์ อาภาภิรม 2545: 67) ความสำคัญของสถาบันนิติบัญญัตินั้น หากกระทำตามบทบาทหน้าที่จนได้รับความไว้วางใจจากประชาชนก็จะทำให้ประชาชนมีความเชื่อถือศรัทธาต่อสถาบันดังกล่าว และประชาชนก็สามารถที่จะไว้วางใจได้ในเมื่อต้องการที่จะยื่นเสนอข้อเรียกร้องความต้องการของ

คนหรือกลุ่มคนอาจจะโดยผ่านตัวแทน เช่นการยื่นข้อให้มีการแก้ไขกฎหมายแรงงานหรือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานในเรื่องค่าจ้างหรือสวัสดิการของแรงงานให้เกิดความเป็นธรรม ซึ่งนี่ก็คือส่วนหนึ่งหรือทางหนึ่งของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน แต่ถ้าหากแรงงานเห็นว่าการยื่นข้อเสนอหรือข้อเรียกร้องใดไปแล้วสถาบันนิติบัญญัติไม่สนองตอบต่อข้อเรียกร้องนั้นได้ หรือในทางกลับกันนั้นกลับไปทำให้แรงงานหรือผู้ใช้แรงงานเสียเปรียบต่อนายจ้างหรือนายทุนเพราะความไม่โปร่งใสของสถาบันนิติบัญญัติ ผู้ใช้แรงงานก็อาจจะเบื่อหน่ายการเมืองซึ่งมีสาเหตุมาจากสถาบันทางการเมืองไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาให้กับกลุ่มของตนได้ ก็อาจจะมีส่วนต่อการตัดสินใจไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในที่สุด

3) *สถาบันฝ่ายบริหาร* ฝ่ายบริหารนั้นมีความสำคัญต่อการนำกฎหมายไปบังคับใช้ในการปกครองและการบริหารประเทศโดยรวม จะเป็นบุคคลหรือคณะบุคคลก็ได้ ดังที่อานนท์ อาภาภิรม สรุปไว้ว่า ฝ่ายบริหารมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและรับผิดชอบในการปกครองทั่วไป กล่าวได้ว่าฝ่ายบริหารเป็นฝ่ายที่มีบทบาทมากในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองทั้งหมด ความหมายของคำว่า “ฝ่ายบริหาร” นั้นตรงกับคำว่า “Executive” ซึ่งหมายถึงคณะบุคคลหรือตัวบุคคลซึ่งมีหน้าที่นำกฎหมายไปใช้ ในบางประเทศมีคณะบุคคลจำนวนมาก บางประเทศประกอบด้วยบุคคลจำนวนไม่มาก และในบางประเทศโดยเฉพาะที่ใช้ระบบเผด็จการรวบยอดอำนาจอำนาจฝ่ายบริหารอยู่ที่คนเพียงคนเดียว (อานนท์ อาภาภิรม 2545: 73) สำหรับประเทศไทยที่ใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตย จะมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร และคณะรัฐมนตรีเป็นผู้รับนโยบายจากนายกรัฐมนตรีนำไปปฏิบัติ ดังนั้นการที่สถาบันฝ่ายบริหารจะสามารถได้รับความไว้วางใจจากประชาชนจนประชาชนเกิดความเชื่อมั่นได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับผลงานของคณะรัฐมนตรีที่มิใช่รัฐมนตรีคอยกำกับอีกทีหนึ่ง โดยเฉพาะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ใช้แรงงานหากฝ่ายบริหารสามารถคัดสรรบุคคลที่จะเข้ามาบริหารงานในตำแหน่งดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ตรงกับสายงานที่ได้รับมอบหมาย และมีระบบระเบียบการทำงานที่ตรงไปตรงมา จนสามารถสร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ใช้แรงงาน สามารถแก้ปัญหาให้กับแรงงานได้ในระดับที่แรงงานพึงพอใจเมื่อมีการเสนอข้อเรียกร้องต่อรัฐบาลหรือต่อตัวรัฐมนตรีโดยตรง จนนำมาสู่ความไว้วางใจในรัฐบาล หรือตัวรัฐมนตรีว่าการ ก็จะเป็นส่วนหนึ่งหรือปัจจัยหนึ่งที่จะสามารถทำให้ผู้ใช้แรงงานมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมาก แต่หากการคัดสรรบุคคลหรือคณะบุคคลที่จะเข้ามาเป็นฝ่ายบริหารได้คนที่ไม่มีความรู้ ไม่มีประสบการณ์ที่ตรงกับสายงานที่รับผิดชอบ หรือการเล่นพรรคเล่นพวกโดยมีการกดดันขอตำแหน่งรัฐมนตรีจากกลุ่มนายทุนของพรรคเพื่อให้คนของตนให้ได้ตำแหน่ง โดยไม่ได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถ และประสบการณ์

การบริหารงานอาจจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้เท่าที่ควร หรือไม่เป็นที่พึงพอใจของประชาชนทั่วไป และอาจส่งผลต่อการตัดสินใจที่จะไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองก็เป็นไปได้เช่นกัน

ดังนั้น จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า สถาบันฝ่ายบริหารมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

4) สถาบันฝ่ายตุลาการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นที่ตรงกันว่า ฝ่ายตุลาการมีส่วนต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของตน

ปัจจัยในด้านสถาบันทางการเมืองทั้ง 4 สถาบัน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในลักษณะห่วงโซ่หรือลูกโซ่กัน ที่สถาบันหนึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับสถาบันหนึ่งอย่างมีนัยสำคัญ จึงทำให้สถาบันทางการเมืองมีความสำคัญและมีส่วนต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนรวมทั้งกลุ่มผู้ใช้แรงงานด้วย เพราะหากนำตัวอย่างที่ยกมาว่าอ้างที่มีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการตัดสินใจที่ไม่มีความชอบธรรมนั้น เปลี่ยนมาเป็นกรณีการพิพาทระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง และคณะตุลาการศาลแรงงานตัดสินคดีที่มีลักษณะที่เข้าข้างฝ่ายนายจ้างเพราะมีเงินทุนมีฐานะทางสังคมที่เหนือกว่าลูกจ้าง รู้จักมักคุ้นกับผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีอิทธิพลที่สามารถจะแทรกแซงการตัดสินใจได้ ผลการตัดสินสวนทางกับความเป็นจริงกับที่ผู้ใช้แรงงานคาดหวัง ก็จะทำให้ผู้ใช้แรงงานไม่มีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อสถาบันศาลได้ ในที่สุดผู้ใช้แรงงานก็จะเบื่อหน่ายและไม่อยากจะต่อสู้ในเรื่องต่างๆ เพราะอาจคิดว่าต่อสู้ไปก็ไม่สามารถจะสู้พวคนายจ้างหรือนายทุนได้ ผู้ใช้แรงงานก็จะไม่อยากจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องต่างๆ แม้แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในที่สุด

2.2.3 ผู้นำทางการเมือง จากผลการวิเคราะห์ในเรื่องผู้นำทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า ผู้นำทางการเมืองมีส่วนต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน เพราะผู้นำทางการเมืองนั้นเป็นตัวแทนของกลุ่มประชาชนที่ประชาชนเลือกเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเอง เมื่อผู้นำทางการเมืองสามารถแสดงบทบาทและสนองตอบต่อกลุ่มของตนเองได้ตามที่ตนต้องการผู้นำทางการเมืองผู้นั้นก็จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ประชาชนจะมีความเชื่อถือศรัทธาต่อตัวผู้นำ และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือสนับสนุน แต่หากในทางกลับกันนั้นผู้นำทางการเมืองไม่มีความสามารถไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้ผู้นำก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ประชาชนอาจเสื่อมความนับถือศรัทธาในที่สุด ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับแนวคิดของ มิลเบรธ (Milbrath อ้างใน ประสิทธิ์ บุญเลิศ 2531: 14-15) ได้ประมวลแนวคิดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้โดยอธิบายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นพฤติกรรมสะสม กล่าวคือ บุคคลที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมใด

กิจกรรมหนึ่ง มักจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ด้วย ซึ่งพฤติกรรมสะสมที่ Milbrath กล่าวถึงนั้น หากเปรียบเทียบกับคนที่ผู้ใช้แรงงานหรือประชาชนจะมีความเชื่อถือศรัทธาต่อตัวผู้นำหรือไม่ก็น่าจะมีจากการได้รับรู้และการเห็นการแสดงออกด้วยบทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองของตน และพฤติกรรมสะสมที่ว่่านั้นจะนำมาสู่การตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.2.4 กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่เห็นว่ากฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานนั้นมีส่วนต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะหากการที่รัฐบาลมีการตรากฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับแรงงานมีส่วนได้ส่วนเสียผลประโยชน์ของตนนั้น จะต้องมีผลบวกหรือผลลบต่อแรงงานทั้งสิ้น หากการตรากฎหมายหรือพระราชบัญญัติขึ้นมาเป็นส่วนที่เป็นผลดีต่อแรงงานนั้นคงไม่มีการต่อต้านจากแรงงานแน่นอน แต่หากการตรากฎหมายเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ให้แก่นายทุนหรือนายจ้างและส่งผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงานในด้านที่เสียเปรียบนายจ้าง การต่อต้านจากแรงงานหรือผู้ใช้แรงงานที่ทำงานอยู่ในโรงงานต้องออกมาต่อต้านอย่างแน่นอน เช่น การที่นายทุนหรือนายจ้างต้องการได้กำไรมากขึ้นด้วยการลดต้นทุนด้านค่าจ้างแรงงาน จึงได้มีการติดต่อนักการเมืองที่มีอำนาจทางการเมืองอยู่ในขณะนั้นให้มีการเสนอกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว ให้สามารถเปิดรับแรงงานต่างด้าวได้มากขึ้นกว่าเดิม และขยายเวลาในการต่อสัญญาแต่ละครั้งให้มีเวลาที่จะอยู่ทำงานในประเทศไทยได้ยาวนานมากกว่าเดิม เป็นต้น กฎหมายนี้หากผ่านการพิจารณาจากรัฐบาลก็จะส่งผลกระทบต่อแรงงานหรือผู้ใช้แรงงานโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่ผู้ใช้แรงงานจะต้องตกงานเนื่องจากโรงงานหรือนายจ้างจ้างแรงงานต่างด้าวที่มีค่าแรงถูกกว่าแรงงานภายในประเทศ หรือหากผู้ใช้แรงงานต้องการทำงานในโรงงานที่เดิมของตนต้องรับค่าแรงเท่าที่นายจ้างกำหนด ฯลฯ จะเห็นได้ว่าจากตัวอย่างที่ยกมานั้นเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้นของกฎหมาย ที่หากมีการบัญญัติออกมาไม่เหมาะสมแล้วจะมีผลโดยตรงต่อผู้ใช้แรงงานทั้งสิ้น และจะมีปัญหาอื่นๆ ที่จะตามมาอีกมาก ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงมีความเห็นสอดคล้องกันว่า กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

2.2.5 ขนาดของสถานประกอบการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าขนาดของสถานประกอบการหรือโรงงานนั้นมีส่วนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็คือ การที่สถานประกอบการมีขนาดใหญ่มีคนงานมาก แรงงานมีการรวมกลุ่มกันเรียกร้องกดดันเรื่องผลประโยชน์จากรัฐบาลได้ง่าย และการรวมกลุ่มจะเป็นไปได้รวดเร็วและมีจำนวนมากกว่าสถานประกอบการที่มีขนาดเล็ก ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ จุมพล หนิมพานิช เรื่ององค์ประกอบของสหภาพแรงงานต่อความสำเร็จ ที่ว่าในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการที่กลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือสหภาพแรงงานมีพัฒนาการทางการเมืองของกลุ่มต่อไปได้ กลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือสหภาพแรงงานจะต้องมีปัจจัยใน

หลายด้านประกอบกันจึงจะสามารถเกิดกลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือเกิดเป็นสหภาพแรงงานขึ้นมาได้ และการมีปัจจัยหรือองค์ประกอบที่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมของสหภาพแรงงานหรือกลุ่มผู้ใช้แรงงานเท่านั้น จึงจะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มที่ตั้งไว้ และสามารถจะใช้ปัจจัยต่างๆ ในการพัฒนาหรือสหภาพแรงงานของตนต่อไปได้อย่างเข้มแข็ง ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญของกลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือสหภาพแรงงานสามารถสรุปได้ ดังนี้... ขนาดของกลุ่ม (Size) เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลหรือผลกระทบต่อความสำเร็จในการที่จะทำให้กลุ่มได้รับสิ่งที่ต้องการ จากการศึกษาได้ค้นพบว่ากลุ่มที่มีสมาชิกจำนวนมากได้รับการคาดหวังว่าจะประสบหรือพบกับความสำเร็จมากกว่ากลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่า ทั้งนี้เพราะกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกมากมีพลังมากกว่า เช่น ในกรณีของการเลือกตั้งไม่ว่าระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นกลุ่มที่มีสมาชิกจำนวนมาก สามารถจะทำให้ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งได้พบกับความสำเร็จหรือไม่พบกับความสำเร็จก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้อำนาจในการต่อรองของกลุ่มในกรณีดังกล่าวก็ย่อมมีมาก เมื่ออำนาจในการต่อรองมีมากโอกาสที่กลุ่มจะพบกับความสำเร็จในสิ่งที่กลุ่มต้องการก็ย่อมมีมากไปด้วย

ดังนั้น การที่ผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าขนาดของสถานประกอบการมีส่วนต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานนั้น น่าจะหมายถึงการที่ผู้ใช้แรงงานจะสามารถรวมกลุ่มกันได้ง่าย กลุ่มสามารถรวบรวมสมาชิกได้มาก มีการสื่อสารหรือติดต่อกันได้ง่าย และรวดเร็วเพราะอยู่ในโรงงานเดียวกัน การรวมตัวกันได้ง่าย รวดเร็ว และมีจำนวนสมาชิกของกลุ่มที่มีปริมาณมากพอจะทำให้การเรียกร้องต่อผลประโยชน์ในเรื่องต่างๆ ของกลุ่มมีน้ำหนักมากขึ้น และมีความคาดหวังที่จะสำเร็จมากกว่า

2.2.6 การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ผลการ

วิเคราะห์พบว่า ผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองนั้นมีส่วนสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะหากมีการเปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งอื่นด้วย เช่น หากมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนรัฐบาลใหม่และมีแนวทางการบริหารด้านเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปจากรัฐบาลเก่า มีการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจขึ้นมาใหม่ไม่สอดคล้องกับของรัฐบาลที่ผ่านมา ก็จะทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจได้ อาจทำให้เศรษฐกิจหยุดชะงัก ชะลอตัวหรือไม่เติบโต หรือมีแนวโน้มที่จะถดถอยกว่ารัฐบาลเก่า ก็จะทำให้เกิดผลกระทบกับสังคมโดยรวม เช่น การกำหนดนโยบายในการบริหารงานของรัฐบาลไม่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจของโลก ทำให้ประเทศไม่สามารถแข่งขันในด้านเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ ได้ ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศตกต่ำ โรงงานอุตสาหกรรมไม่สามารถส่งออกได้ เพราะรัฐบาลไม่ได้ส่งเสริมการส่งออกเหมือนกับรัฐบาลที่ผ่านมา โรงงานอุตสาหกรรมทนแบก

ภาระค่าใช้จ่ายค่าแรงงานไม่ไหวจำเป็นต้องปลดแรงงานหรืออาจต้องปิดโรงงาน ก็จะส่งผลให้แรงงานตกงาน ปัญหาดังกล่าวก็จะก่อให้เกิดปัญหาในด้านอื่นๆ ติดตามมา เช่น ผู้ใช้แรงงานที่ตกงานเนื่องมาจากเศรษฐกิจไม่ดีหางานใหม่ทำไม่ได้ไม่มีรายรับมีแต่รายจ่าย แรงงานเหล่านั้นบางส่วนอาจจะตัดสินใจก่ออาชญากรรม การค้ายาเสพติด การค้าประเวณี ฯลฯ ดังนั้นปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ไม่ว่าโครงสร้างด้านใดเปลี่ยนแปลงไปอีกโครงสร้างหนึ่งก็จะได้รับผลกระทบไปด้วย

ดังนั้น ปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงเห็นว่ามีส่วนต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.3 ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร ที่มีผลมาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยในด้านต่างๆ มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร ทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายในและที่เกิดมาจากปัจจัยภายนอก ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานนั้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การรวมกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง นั้นมีระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน เกิดมาจากปัจจัยในด้านต่างๆ ทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายใน เช่น เรื่องเพศ การศึกษา สถานะสมรส ก็มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะผู้ใช้แรงงานที่มีการศึกษาสูง มีค่าจ้างแรงงานมากกว่า จะมีเวลามากกว่าจึงทำให้สามารถมีเวลากระทำกิจกรรมในเรื่องต่างๆ ได้มากกว่ารวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนแรงงานที่มีการศึกษาต่ำได้ค่าจ้างแรงงานต่ำมักไม่มีเวลาที่จะร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้ เพราะต้องทำงานหนักและบางครั้งต้องทำงานล่วงเวลามากจนไม่มีเวลาแม้จะได้ติดตามข่าวสารทางการเมือง หรือไม่มีแม้เวลาที่จะพักผ่อนอย่างเพียงพอ จึงทำให้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในด้านปัจจัยภายในมีความแตกต่างกันได้

ส่วนในด้านปัจจัยภายนอกนั้นก็ยังมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของแรงงานเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยในด้านสื่อสารมวลชน การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง สถาบันทางการเมือง ผู้นำ กฎหมาย หรือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นั้นย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของแรงงานไม่มากนักน้อย เช่น หากแรงงานได้ติดตามข่าวสารทางการเมือง หรือด้านเศรษฐกิจและสังคมจากสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ก็จะทำให้แรงงานสามารถเรียนรู้ วิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ได้ สามารถรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดผลกระทบต่อตนเองหรือกลุ่มของตนเอง หากผลที่จะเกิดขึ้นนั้นมีผลต่อตนเองในด้านลบหรือไม่เป็นผลดี ก็จะสามารถติดต่อสื่อสารกันรวมตัวกัน เพื่อปรึกษาหารือร่วมกัน

เพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน เช่นหากแรงงานที่ติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอและรู้ว่าผู้นำทางการเมืองนั้นบริหารงานไม่เป็น ไม่มีความสามารถที่จะนำพาประเทศไปได้ตามที่พวกตนคาดหวังไว้ บริหารงานจนทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ กระทบต่อการดำรงชีวิตของตน หรือมีการเล่นพรรคเล่นพวก มีการโกงกินงบประมาณของแผ่นดิน ซึ่งได้มาจากการเก็บภาษีของประชาชน ประชาชนที่ได้ติดตามข่าวสารอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สื่อมวลชนก็เสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาไม่บิดเบือนข่าวสาร ก็จะทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในสถานการณ์ที่ตนกำลังเผชิญอยู่ ประชาชนอาจจะมีการรวมกลุ่มกันวิพากษ์วิจารณ์ถึงสิ่งที่เกิดขึ้น หรือมีการรวมกลุ่มกันประท้วงต่อต้านการกระทำในสิ่งที่รัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่ได้

ดังนั้น ปัจจัยภายนอกในด้านต่างๆ นั้น จึงมีส่วนสำคัญต่อการที่จะทำให้ผู้ใช้แรงงานที่จะตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่

2.4 ผลของการศึกษาข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ได้ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุดตามเรียงตามลำดับ ดังนี้

2.4.1 ขอให้มีการปรับขึ้นค่าจ้าง/ค่าแรงของแรงงาน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าค่าจ้างแรงงานที่กำหนดโดยนายจ้างนั้นไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพเท่าที่ควรเพราะราคาของใช้อุปโภคบริโภคนั้นมีราคาสูง ทำให้ผู้ใช้แรงงานที่มีค่าแรงงานต่ำจำเป็นต้องทำงานล่วงเวลามากขึ้นเพื่อจะได้มีรายรับเพียงพอกับรายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้นเนื่องมาจากราคาสินค้าดังกล่าว

2.4.2 อยากให้นายจ้างลดเวลาทำงานต่อวันของแรงงาน โดยกลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลว่า ในแต่ละวันนั้นผู้ใช้แรงงานพวกตนมักไม่ค่อยจะมีเวลาในการทำกิจกรรมในด้านอื่นๆ มากนัก เพราะในวันหนึ่งๆ ใช้เวลาอยู่กับการเดินทางไป-กลับ เวลาทำงานปกติ และการทำงานนอกเวลาหรือทำงานล่วงเวลา จึงทำให้แทบไม่มีเวลาได้ทำกิจกรรมอื่นๆ

2.4.3 อยากให้นายจ้างจัดสวัสดิการให้กับแรงงานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพที่ดีกว่าเป็นอยู่ในปัจจุบัน ในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า โรงงานที่พวกตนทำงานอยู่ทางนายจ้างยังให้สวัสดิการแก่พวกตนยังไม่ดีพอ เช่น บางโรงงานมีรถรับส่งแรงงานแต่ก็ไม่ค่อยเพียงพอ เพราะบางที่รถหนึ่งคันแรงงานหรือพนักงานของโรงงานนั้นต้องขึ้นไปเบียดเสียดอัดกันอยู่บนรถเป็นเวลานานๆ กว่าจะเดินทางไปถึงโรงงาน หรือรถโดยสารที่รับส่งคนงานมีสภาพที่เก่าอาจจะไม่ปลอดภัยกับการเดินทางได้ ทำให้พนักงานมีปัญหาทั้งทางด้านร่างกายและเสียสุขภาพจิต หรือโรงงานมีห้องพยาบาลแต่มีเตียงพยาบาลไม่เพียงพอหรือไม่สมดุลต่อจำนวนคนงาน ยารักษาไม่มีคุณภาพ หรือโรงงานมีโรงอาหารที่มีขนาดเล็กมีที่นั่งรับประทานอาหารไม่เพียงพอต่อจำนวน

คนงาน ต่อเวลาหรือหาที่นั่งเป็นเวลานาน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้แรงงานที่ทำงานในโรงงาน ต้องการให้นายจ้างแก้ไขให้กับพนักงาน

2.4.4 ให้ออกกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานที่จะมีผลสนับสนุนให้แรงงานมีคุณภาพ

ชีวิตที่ดีขึ้น คือการตรากฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมกับแรงงานมากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น การกำหนด อัตราค่าแรงขั้นต่ำที่มีผลบังคับใช้อย่างจริงจัง เช่น รัฐบาลกำหนดค่าแรงขั้นต่ำในเขตกรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑลไว้ที่ 203 บาท/วัน (คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่อง อัตรา ค่าจ้างขั้นต่ำ(ฉบับที่ 2) เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2551 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 พฤศจิกายน 2551) แต่นายจ้างบางแห่งหรือหลายๆ แห่งไม่จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น ดังนั้นการบังคับใช้ กฎหมายอย่างจริงจังและมีการลงโทษนายจ้างหรือโรงงานที่กระทำการละเมิดกฎหมายต้องได้รับการ ลงโทษจึงจะทำให้เกิดความชอบธรรมกับผู้ใช้แรงงานอย่างแท้จริง

2.4.5 การให้รัฐให้ความรู้ทางการเมืองกับกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ซึ่งแรงงานหรือผู้ใช้

แรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมนั้น อยากให้รัฐจัดหาเจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้กับแรงงาน เป็นประจำ เพราะบางครั้งแรงงานมีปัญหาและไม่เข้าใจว่าปัญหาที่ตนมีอยู่จะมีความเกี่ยวข้องกับรัฐ หรือไม่อย่างไร ก็ไม่รู้จะไปปรึกษาใครได้ หากรัฐมีเจ้าหน้าที่เข้าไปให้คำปรึกษาหรือช่วยแนะ แนวทางแก้ปัญหาให้กับผู้ใช้แรงงานได้อย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นการดีต่อแรงงานโดยรวม ไม่ว่าจะ เป็นการจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จากปัญหาที่ศึกษาพบผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะผู้ที่ต้องการที่ ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ดังนี้

3.1.1 ศึกษาปัจจัยมีการรวมกลุ่มของแรงงาน พัฒนาการของกลุ่ม เป็นอย่างไร และ มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร ที่จะทำให้กลุ่มได้รับการยอมรับจากแรงงานมากขึ้น

3.1.2 ศึกษาโครงสร้างของกลุ่มแรงงาน การบริหารจัดการภายในกลุ่มว่าเป็น อย่่างไร และมีทิศทางในการที่จะทำให้กลุ่มแรงงานมีความเข้มแข็ง และสามารถที่จะดำเนิน กิจกรรมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดประสงค์ของการรวมกลุ่มได้อย่างยั่งยืน

3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.2.1 ผู้ใช้แรงงาน ในการทำวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร ในครั้งนี้พบข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยที่น่าจะมีประโยชน์ต่อผู้ใช้แรงงาน หากแรงงานได้อ่านหรือศึกษาผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ ทั้งประเด็นที่เกิดมาจากปัจจัยภายในและประเด็นปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอก และนำเอาผลการวิจัยไปปรับใช้อย่างเหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยเชื่อว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้แรงงานและส่วนรวมได้

3.2.2 นายจ้างหรือผู้ประกอบการ การที่นายจ้างหรือผู้ประกอบการจะสามารถดำเนินกิจการไปได้อย่างราบรื่นหรือประสบความสำเร็จได้นั้น นายจ้างต้องมีความเข้าใจ รับรู้ถึงความเป็นไปในการดำรงชีพของแรงงาน ต้องมีความเห็นอกเห็นใจ ดูแลทุกข์สุข หรือมีความยุติธรรมกับแรงงาน ซึ่งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงานหรือผู้ใช้แรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในที่ต่างๆ อีกทั้งทำให้มีกำลังใจในการทำงานให้กับนายจ้างหรือผู้ประกอบการมากขึ้น การเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงานนั้นเป็นสิ่งที่พึงกระทำ ในขณะเดียวกันการเพิ่มค่าแรงตามประสิทธิภาพของแรงงานก็ควรทำควบคู่กันไปด้วย

ดังนั้นนายจ้างหรือผู้ประกอบการจึงควรจะทำการศึกษาและอาจนำผลการวิจัยนี้ไปจัดทำแผนในการปรับใช้อย่างเหมาะสมกับโรงงานหรือสถานประกอบการของตน

3.3 ข้อเสนอแนะต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.3.1 ผู้ใช้แรงงาน ในผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่นั้นมีความสนใจต่อการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง แต่ผู้ใช้แรงงานจากการวิเคราะห์การให้สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยพบว่าผู้ใช้แรงงานยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหรือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานเป็นส่วนใหญ่ ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหรือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานมักเป็นแรงงานในระดับผู้นำแรงงาน ซึ่งที่จริงแล้วกฎหมายแรงงานหรือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานนั้นมีส่วนสำคัญต่อตัวของแรงงานหรือผู้ใช้แรงงานเอง ดังนั้นหากผู้ใช้แรงงานได้อ่านหรือศึกษากฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน และทำความเข้าใจจะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ใช้แรงงานในการยื่นข้อเรียกร้อง ข้อเสนอ หรือเรื่องอื่น ๆ ต่อนายจ้างหรือรัฐบาล

3.3.2 กฎหมายและผู้ออกกฎหมาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอว่าจะมีการแก้ไขระเบียบวิธีหรือขั้นตอนการพิจารณากรณีพิพาทระหว่างนายจ้างและแรงงานให้มีความกระชับมากขึ้น ลดขั้นตอนการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการพิพาทแรงงานให้สั้นลง เพราะหากการพิจารณาคดีมีความยาวนานยืดเยื้อมาก ขั้นตอนมาก จะไม่เป็นผลดีต่อแรงงาน เพราะผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีรายได้น้อยจากการขายแรงงานเท่านั้น หากหยุดงานหรือไม่สามารถทำงานได้

เนื่องจากเกิดกรณีฟ้องร้องกับนายจ้างอยู่ แรงงานก็ย่อมเดือดร้อนจากการขาดรายได้ และในระหว่างต่อสู้คดี แรงงานอาจต้องกู้หนี้ยืมสิน หากฝ่ายแรงงานเป็นผู้แพ้คดีต่อนายจ้าง แรงงานอาจถูกให้ออกจากงาน เป็นผู้ที่ตกงานมีหนี้สิน ปัญหาต่าง ๆ จะตามมาอีกมาก ซึ่งอาจเป็นกรณีศึกษาที่ทำให้แรงงานคนอื่นๆ ไม่กล้าที่จะฟ้องร้องนายจ้าง นี่คือนิสัยที่ทำให้แรงงานขาดความมั่นใจ และในกรณีของผู้ออกกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานนั้นผู้วิจัยขอเสนอว่าน่าจะมีบุคคลที่มาจากพรรคการเมืองของรัฐบาล โดยการคัดสรรบุคคลที่มาจากตัวแทนแรงงาน ตัวแทนนายจ้างหรือผู้ประกอบการ นักรัฐศาสตร์ นักกฎหมาย นักสิทธิมนุษยชน ในสัดส่วนที่เท่ากัน เพื่อมาทำหน้าที่ในการร่างกฎหมาย แล้วส่งให้รัฐสภาพิจารณาออกเป็นกฎหมายหรือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานต่อไป

3.3.3 นายจ้างหรือผู้ประกอบการ กรณีของนายจ้างหรือผู้ประกอบการนั้น หากนายจ้างเปิดใจรับฟังปัญหาของผู้ใช้แรงงานมากกว่าที่ผ่านมา ปัญหาความขัดแย้งหรือกรณีเกิดข้อพิพาทระหว่างนายจ้างและแรงงานก็น่าจะลดลง ในโรงงานที่เกิดกรณีพิพาทแรงงานบ่อยๆ นั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการที่แรงงานเห็นว่าตนเองได้รับค่าจ้างแรงงานและสวัสดิการที่ไม่เป็นธรรมจากนายจ้าง หากนายจ้างกำหนดเป็นนโยบายของสถานประกอบได้ เช่น การกำหนดให้แรงงานรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละแผนกและส่งตัวแทนของแรงงานมาร่วมปรึกษาหารือเพื่อหาทางช่วยกันแก้ไขกับนายจ้างหรือตัวแทนที่นายจ้างมอบอำนาจในการตัดสินใจแทนนายจ้างได้ อาจจะกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่แน่นอนในแต่ละเดือน เดือนละหนึ่งครั้ง ถ้านายจ้างหรือผู้ประกอบการปฏิบัติได้ ปัญหาที่มีหรือเกิดขึ้นในสถานประกอบการหรือโรงงานนั้นๆ จะได้รับการแก้ไขได้ทันทั่วถึง หรือผ่อนหนักเป็นเบา ประสิทธิภาพของแรงงานก็จะไม่ถูกลดทอนลงไป